

A FÜRDŐK JELENTŐSÉGE AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ EGÉSZSÉGTURIZMUSÁNAK FEJLESZTÉSÉBEN

THE IMPORTANCE OF BATHS IN THE DEVELOPMENT OF NORTHERN GREAT PLAIN'S HEALTH TOURISM

LÖVEI-KALMÁR KATALIN tanársegéd

Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Egészségtudományi Intézet
Egészségügyi Informatikai Tanszék

Abstract

In the economy of Hungary and in its development, tourism has a prominent role since the turn of the millennium. Based on the natural features of the country and the Northern Great Plain Region, building on and developing existing infrastructure, health tourism has become a top priority in recent development cycles. This area is also an important part of the National Tourism Development Strategy, the National Health-Tourism Development Strategy and the North-Great Plain Tourism Development Strategy and the Hungarian Tourism Agency has now become a major contributor to the growth of demand. The article summarizes the natural medical factors, planning documents and realized developments of the region. Based on the annual report of the Hungarian Tourism Agency and based on the statistical data of the Central Statistical Office in 2016, I quantify the supply and demand or guest data. My aim is to present the role of baths in health tourism, and to outline trends in demand and the expected health tourism development directions based on current development documents.

Bevezetés

Jelen cikkben az Észak-alföldi régió egészségturizmusának fejlesztését követem nyomon az ezredforduló utáni fejlesztési dokumentumokra támaszkodva. A régió természeti adottságaira alapozva, a már meglévő infrastruktúrára épülve és azt bővítve, fejlesztve az egészségturizmus kiemelt terméként szerepelt az elmúlt fejlesztési ciklusokban. Az egykori Magyar Turizmus Zrt. jogutódja a Magyar Turisztikai Ügynökség is kiemelt kommunikációval népszerűsíti az egészségturizmust és segíti a kereslet erősödését.

Az adatgyűjtés során a hangsúlyt a fürdők egészségturizmusban betöltött szerepére helyeztem. A Magyar Turisztikai Ügynökség éves jelentése alapján és a Központi Statisztikai Hivatal 2016. évi statisztikai adatait felhasználva számszerűsítem a fürdők kínálati és keresleti – vendégforgalmi adatait, a kereslet tendenciáit, valamint a jelenleg érvényben lévő fejlesztési dokumentumok alapján felvázolom a jövőben várható egészségturisztikai és fürdő-fejlesztések irányait.

Szakirodalmi áttekintés

Magyarország geotermikus adottságai alapján a világon és Európában is egyedülálló mennyiségű és minőségű termálvíz-készlettel rendelkezik. Területének 80 százaléka alatt található termál-, illetve gyógyvíz.¹ További előnyünk, hogy míg Japánban és Izlandon magas hőmér-

sékletű, de alacsony ásványianyag-tartalmú, Olasz- és Franciaországban pedig magas ásványianyag-tartalmú, de többnyire jóval alacsonyabb hőmérsékletű vizek találhatóak, addig hazánkban a vizek magas ásványianyag-tartalmúak. Az ország egyéb természetes gyógytényezőiben is rendkívül gazdag: 5 gyógy barlang és 1 gyógy gázfürdő, mofetta mellett több ezer hévízkút üzemel napjainkban, a minősített gyógyvízkutak száma közel 250 db, a minősített gyógyfürdők száma meghaladja a hetvenet. Elhelyezkedéséből adódóan az Észak-alföldi régió a leggazdagabb minősített gyógytényezőiben. 5 minősített gyógyiszaplelőhelyből kettő, a tiszasülyi és a hajdúszoboszlói is az Észak-alföldi régió területén található.²

Nemzetközi és magyar viszonylatban is megállapítható, hogy a turizmus legdinamikusabban fejlődő területe és az egyik legfontosabb utazási motiváció is az egészségturizmus. Fogalmi megközelítése összetett, megközelítésével kapcsolatban nem alakult ki konszenzus sem turisztikai, sem pedig egészségügyi szempontból. Jelentős különbségek tapasztalhatóak a nemzetközi piacon az egyes országokban használt definíciókat illetően.³ Gyűjtőnévként magába foglalja az egészséggel kapcsolatos utazási típusokat. A különböző meghatározások alapján általánosan elmondható, hogy az egészségturizmus a turizmusnak azon területét jelenti, ahol a turista utazásának fő motivációja az egészségi állapotának javítása vagy megőrzése, tehát a *gyógyulás* vagy a *megelőzés*.⁴ Ebből adódóan az egészségturizmuson belül két alszektort lehet elkülöníteni, a gyógyturizmust és a wellness turizmust.⁵ Ha ebben a rendszerben a szolgáltatókat is megpróbáljuk elhelyezni, akkor válik egyértelművé a fürdők egészségturizmusban betöltött szerepe. A fürdők több típusa is, mint pl. élmény-, strandfürdők illetve uszodák, valamint a wellness szállodák wellness részlegei is helyszínei lehetnek a rekreációs turizmusnak. A másik pillérhez kapcsolódva pedig a természetes gyógy tényezőkön alapulnak a termál-, gyógy- és barlangfürdők, valamint az orvosi- vagy medical turizmushoz kapcsolatosan a rehabilitációban is kulcsszerepet játszanak sok esetben a gyógyfürdők és szolgáltatásaik. Ez az értelmezés az egészségturizmust pozitívan pozicionáló határterületi turisztikai termékfejlesztést is lehetővé tesz, ezáltal a turizmus több új ága is kapcsolódik az egészséghez, illetve feltételezi az egészségügyi szolgáltatási hátteret, így új, eddig elzárt célcsoportok is bevonhatók a turizmusba.⁶ Utazási motiváció tekintetében egyre erősebb kereslet mutatkozik az egészség megőrzése, szépségápolás, relaxáció, test és lélek karbantartása iránt. A wellness motivációkon túl pedig az előregedő európai társadalom növeli a gyógyturizmus iránti keresletet. Ezen megközelítésből adódóan a turisztikai termékek közül a legszélesebb célcsoporttal rendelkezik, ez pedig az egészségturisztikai vonzerők széles körű, komplex hasznosítását teszi lehetővé.⁷ A gyógyturizmus szolgáltatásait figyelembe véve nem jellemzi szezonális és a kúra alapú szolgáltatásoknak köszönhetően a turizmus leghosszabb átlagos tartózkodási ideje jellemzi. Ágazati-és gazdasági szempontból kiemelt előnye a vendégek magas fajlagos költsége.

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitáskihasználtsága a KSH 2016. évi adatai alapján átlagosan 46,8 százalék volt. A szállodák ettől jobb eredményt értek el, 2016-ban 56,2 százalékos kihasználtsággal üzemeltek. Az egészségturizmus jelentőségét mutatja az is, hogy más szállástípusokkal ellentétben a gyógyszállodák 64,7 százalékos kapacitáskihasználtságot realizáltak és érdemes megjegyezni azt is, hogy egyes szanatóriumok, gyógyközpontok esetében a 85–90 százalékos kihasználtság sem ritka. 2016-ban a vendégek által eltöltött 27,6 millió vendégéjszakából közel 2,4 millió vendégéjszaka realizálódott gyógyszállodákban, ez közel azonos arányban oszlik meg a külföldi és belföldi vendégek között. Ezen adatok azonban nem tartalmazzák elkülönítve a wellness szállodák adatait, amely a becslések alapján közel háromszoros keresleti adatokat realizálhat. Az egészségturizmus harmadik meghatározó szolgáltatói a fürdők.

A Magyar Turisztikai Ügynökség évről évre meghatározza Magyarország TOP20, vagyis leglátogatottabb településeit összevontan, illetve külföldi és belföldi vendégforgalmi adatok alapján. A fürdők turisztikai jelentőségét, vonzerejét mutatja, hogy a lista településeinek több-

sége fürdőváros. Hajdúszoboszló, Bük, Hévíz, Sárvár, Zalakaros és Egerszalók szinte egyetlen attrakció a fürdője.⁸ Az első 20 városból, Debrecen, Nyíregyháza és Hajdúszoboszló is az Észak-Alföldi régió területén található. A továbbiakban igyekszem a fejlesztési dokumentumok alapján a fürdők jelentőségére és a tervezett vagy megvalósult fejlesztések segítségével a régió egészségturizmusában a fürdők szerepére helyezni a hangsúlyt.

A Széchenyi Terv és az Észak-Alföldi Operatív Program hatása az egészségturizmusra

Az ország geotermikus adottságaira épülő fürdőink számának növekedését több mérföldkőnek és időszaknak is köszönhetjük. A 20. században olaj után kutatva sok termál- és gyógyforráskút épült ki, ilyen „fiatal” fürdő például a hajdúszoboszlói is. Azonban jelentős „mennyiségi és minőségi” változás egyértelműen a Széchenyi Tervnek köszönhető, melynek turizmusfejlesztési alprogramjai közül az egészségturizmus és azon belül is a fürdők fejlesztése kiemelt jelentőséggel bírt. Célterületei a működő gyógy- és termálfürdők felújítása, valamint szolgáltatásainak komplex fejlesztése volt a feltárt, de még nem hasznosított termálvízkinccs egészségturisztikai hasznosításának támogatásával. A gyógy- és termálfürdőhelyek, egészségturisztikai központok infrastrukturális fejlesztése, az egészségturisztikai szolgáltatások, az alap- és turisztikai infrastruktúra, valamint a települési környezet összehangolt, turisztikai célú fejlesztése is prioritás volt kiegészítve a szakterület intézmény- és szabályozórendszerének kialakításával, speciális marketing kidolgozásával és humán erőfejlesztéssel. A hat évre meghirdetett Széchenyi Terv elképzeléseivel összhangban a Gazdasági Minisztérium elkészítette az egészségturizmus 10 éves fejlesztési tervét, melynek eredményeként Magyarországon kialakulhatott az a többszintű (nemzetközi, regionális, helyi) jelentőséggel bíró gyógyfürdő-rendszer, amely a turizmus trendjeinek megfelelő minőségi szolgáltatásokkal fogadja a külföldi és belföldi turistákat. A fejlesztések keretében a hagyományos gyógyfürdőzés kiegészült az egyre népszerűbb wellness programokkal is, melyek az egész család részére biztosították a közös üdülés lehetőségét, figyelembe véve az egészség megőrzésének egyre fontosabb elvét is.⁹ A pályázatok közvetlen célja magas színvonalú, piacképes szolgáltatást nyújtó egészségturisztikai központok (termál- és gyógyfürdők, gyógybarlangok, természetes CO₂-terápiás helyek) kialakítása, infrastruktúrájuk és környezetük fejlesztése, valamint az ezen létesítményekhez kapcsolódó szálláshelyek fejlesztésének ösztönzése volt.

A turisztikai pályázatok közül az egészségturisztikai beruházások kapták a legnagyobb összegű állami támogatást.¹⁰ Ezen fejlesztésnek köszönhetően a szezon átlagos hossza a fejlesztések előtti 221 napról a beruházások eredményeképpen 316 napra nőtt, ami 95 napos, azaz 43 százalékos növekedésnek felel meg. A medencék vízfelszíne mintegy 31 ezer m²-rel, mintegy 47 százalékkal nőtt. Ezen belül a nyári medencék vízfelszíne közel 50 százalékkal, míg a téli medencéké 41 százalékkal bővült. A gyógyfürdők éves befogadóképessége 50,5 százalékkal nőtt. 74 gyógyfürdő-fejlesztési program részesült támogatásban. A fürdők és gyógyintézmények mellett egy-egy gyógybarlang és szén-dioxid-terápiát alkalmazó intézmény, valamint nyolc szálloda is direkt támogatást kapott. A kínálat ilyen mértékű növekedéséhez elengedhetetlen a tudatos marketing. Ennek köszönhetően pár év leforgása alatt a keresletben is dinamikus növekedés volt tapasztalható. A vendégforgalom a 2000–2003. évek viszonylatában 12,7 millió főről 26%-kal 16,1 millió főre nőtt.

Az Észak-alföldi régióban 2000–2006 között termál-és gyógyvízre alapozott turisztikai fejlesztések közel 9,5 milliárd forint összértékben valósultak meg. Támogatott fürdők voltak többek a hajdúszoboszlói Hungarospa Gyógyfürdő, a debreceni Aquaticum Gyógy-

és Fürdőközpont, Nyíregyházán az Aquarius Élményfürdő, de nem megyeszékhelyek fürdői is fejlődtek, pl. Szolnokon, Cserkeszőlőn, Hajdúböszörményben, Püspökladányban, Balmazújvároson, Kisvárdán, Túrkevéen, Martfűn és Vásárosnaményban.

A 2007–2013 Európai Unió tervezési időszak régióként megjelenő fejlesztési forrásai, a Regionális Operatív Programok keretében kerültek kiosztásra. Ebben az időszakban készült el az Országos Egészségturizmus fejlesztési stratégia, az Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiája. Ezen dokumentumokban a régió turizmusfejlesztési jövőképe: Komplex turisztikai kínálatot rendelkező régiót vizionál, melyben a turizmus fontos húzóágazat. A régió vonzerő és attrakciófejlesztésének fejlesztési irányai közül továbbra is kiemelt termék volt a gyógy- és wellness-turizmus. Ezen túl a komplexitást az üzleti- és a konferenciaturizmus, a Tiszai- (vízi) turizmus, az örökségturizmus, az öko- és a falusi turizmus valamint a golfturizmus támogatásával kívánták elérni.¹¹ Ebben a tervezési időszakban két ciklusban is támogatták a gyógy-és wellness-turizmus területét. A fedett fürdők létesítésének támogatása, gyógyfürdők korszerűsítése, kórházakhoz kapcsolt egészség-turisztikai centrumok létrehozása, a gyógyturizmus centrumaihoz kapcsolt rehabilitációs, fizioterápiás és rekreációs központok fejlesztése és komplex egészség-turisztikai csomagok kialakításának támogatása alprojektek formájában valósult meg kiegészítve a marketing tevékenység kötelezővé tételével. Valamint segítették a vendégfogadási feltételek javítását is, de a kereskedelmi szálláshelyek fejlesztése esetén nehéz a fejlesztési volumenértelműen az egészség-turizmushoz kapcsolni.¹² Ebben az időszakban az Észak-alföldi régióban 3,5 milliárd forintnyi támogatásban 8 fürdő részült. (Széchenyi 2020, támogatott projekt kereső, saját keresés) Ekkor már nem a fürdők számának bővítése, vagy a medencék számának és vízfelszín növelése volt a cél, sokkal inkább a fedettség növelése, mellyel tovább csökkenthető a szezonális. Az erősen kínálati fürdőpiac egyre erősödő versenyét kiküszöbölendő a komplexitás mellett a fejlesztések támogatását inkább az egyediséghez és a versenyképességhez kötötték, a fürdők pozicionálásával és differenciált célcsoport kiválasztásban látták a verseny elkerülésének megoldását. Az egészség-turisztikai beruházások esetén előtérbe kerültek az élményelemek, az arculat kialakítása és a megelőzés fontossága kapcsán a wellness részlegek kialakítása. Az egészséges életmód és a megatrendek mind a megelőzés fontosságát hangsúlyozzák, ehhez illeszkedve egyre nagyobb kereslet mutatkozik a wellness szállodák szolgáltatási iránt, a támogatások egy része a kereskedelmi szálláshelyek funkcióbővítése kapcsán wellness szállodákat is érint, erre vonatkozó adatok azonban nem elérhetőek, pedig valószínű, hogy az egészség-turizmusban mind kereslet mind kínálat vonatkozásában a legmeghatározóbb területről beszélhetnénk.

Az adatgyűjtésről

A cikk megírásakor célom az volt, hogy mérhető, leginkább összehasonlítható adatokkal számszerűsítsem és bemutassam a fürdők egészség-turizmusban betöltött szerepét, különös tekintettel az Észak-alföldi régióra. Ehhez ismernünk kell az ágazat szereplőinek keresleti, vagyis vendégforgalmi adatait és kínálati és kapacitás kihasználtsági paramétereit. Mivel az egészség-turizmus két pilléréhez a fürdőkön túl szálláshelyszolgáltatóként a wellness-és gyógy-szállodák tartoznak, így együtt alkotják az egészség-turizmus szereplőit. Először a Központi Statisztikai Hivatal tájékoztatósi adatbázisából szűrtem le az adatokat. Azonban míg a kereskedelmi szálláshelyek között a gyógy-szállodák adatai elkülönítetten is láthatóak, addig a wellness szállodák adatait 2013 óta nem teszik közzé, ezzel megnehezítve az „ágazat” mérhetőségét. A Magyar Turisztikai Ügynökség éves riportja is a KSH adatai alapján készül, így

ebben a dokumentumban sem találhatóak pontos adatok, de utalás sem a wellness szállodák keresleti-kínálati adataira vonatkozóan. Az itthon.hu szakmai oldalán a turisztikai kutatások adatbázisában és a Kutatások, statisztikák turisztikai termékeként közzétett felméréseiben sincs a 2008. évi stratégiát követően országos vagy régiós egészségturizmusra vonatkozó kutatás, adat. A gyógyszállodákra és a gyógyturizmusban érintett települések adatai is 2013. éviéek. Szakmai szervezetek, mint pl. a Magyar Wellness Társaság vagy a Termál-Egészségipari Klaszter sem tesz közzé adatokat. A Magyar Fürdőszövetség évente gyűjti és legutoljára 2016-ban a 2015-évi adatok alapján készített jelentést, de itt csak a szövetség tagjai – összesen 84 fürdő – által visszaküldött adatok alapján készített elemzést érhetjük el. Így csak a rendelkezésre álló adatok alapján tudom bemutatni a fürdők statisztikáit, illetve az elérhető, összehasonlítható adatok alapján vonok le következtetéseket.

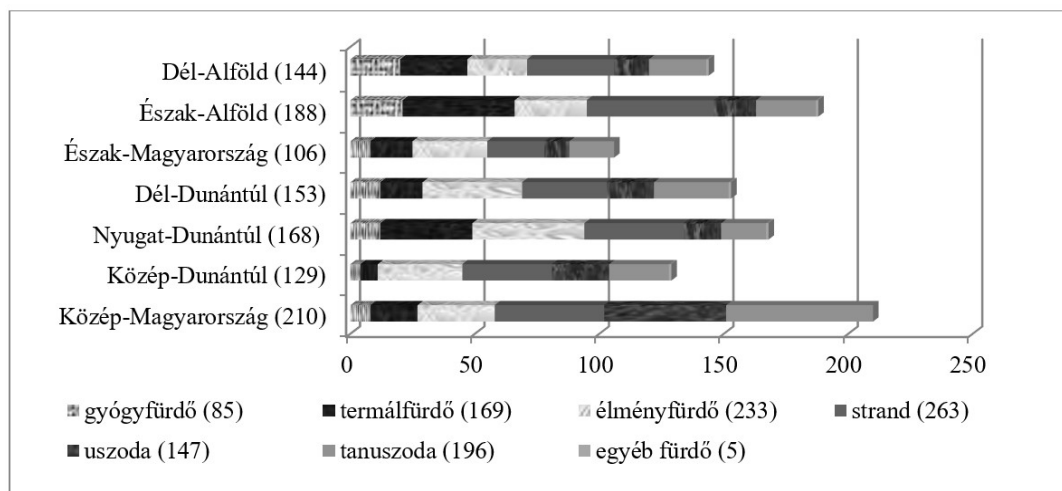
A fürdők turisztikai kínálata és vendégforgalmi adatai 2016-ban

A továbbiakban csak a KSH adatbázisából kinyert, 2016. évi adatok alapján mutatom be a fürdők jelenlegi turisztikai erejét és jelentőségét, mely egyértelműen a fent részletezett tudatosan tervezett fejlesztések hatására alakult ki.

2016-ban Magyarországon 564 fürdő üzemelt, melyből 167 idényjelleggel, 397 pedig egész évben nyitva tartott. A fürdők típusa és régiók szerinti megoszlását a 1. ábra szemlélteti. Szembetűnő, hogy ezen számadatok alapján összesen 1098 fürdőről beszélhetnénk, de ne felejtkezzünk meg a fürdőkomplexumokról, illetve azokról a szolgáltatókról, ahol egy fürdőn belül több típusú részleg is üzemel, így oldható fel ez az „ellentmondás”. Egyszerű számtani átlaggal pedig könnyen kikövetkeztethető, hogy átlagosan 2 típusú fürdő is működik egy egységen belül, ami annak köszönhető, hogy a fürdő üzemeltetése igyekszik minél több célcsoport igényeit kielégíteni.

1. ábra: Fürdők száma típus és régiók szerint Magyarországon 2016-ban

Figure 1.: The number of Baths by regions and types

Forrás: KSH adatbázis, szerkesztés

Magyarországon a legnagyobb számban strandok (263 egység) és élményfürdők (233 egység) üzemelnek jelenleg. 169 termál és 85 minősített gyógyfürdőt tartunk számon. Ezek azok a típusok, melyek a turisztikai vonzerővel bírnak. Ha a régiók szerinti megosz-

lást figyeljük, akkor Közép-Magyarország után az Észak-alföldi régió területén van a legtöbb fürdő, 188 egységgel. Típus szerint azonban több fürdő esetén is az Észak-alföldi régió vezet 21 gyógyfürdővel, 51 stranddal és 45 termálfürdővel. 2016-ban a fürdők összesített napi legnagyobb befogadó képessége 880 273 fő volt, a medencék vízfelszíne pedig 596 876 m². Az Észak-alföldi régió fürdőiben 147 511 fő tartózkodhat egy időben és a legnagyobb medence vízfelszínnel bír: 147 462 m². Szolgáltatásokat vizsgálva a fürdők kiegészítő tevékenysége közül a kereskedelem-vendéglátás a leggyakoribb, az országban 341 egység működik fürdőkhöz csatoltan, majd ezt követik az egészségmegőrző-wellness szolgáltatások is; 286 egység és 150 fürdőben van lehetőség gyógykezelés igénybevételére, 148 egységben szépsészeti szolgáltatásokra és 111 egységben orvosi vizsgálatra.

Csak a keresleti adatokat figyelve, a kereskedelmi szálláshelyek adataihoz hasonlítva egyértelmű a fürdők népszerűsége és jelentősége: évente több, mint 41 millió vendég látogat el fürdőinkbe, költségeik révén mintegy 156 milliárd forintnyi bevételhez juttatják az ágazatot. Itt utalnék vissza a Széchenyi Terv hatásánál részletezett eredményre, mely szerint 2000–2003. évek viszonylatában 12,7 millió főről 16,1 millió főre nőtt a fürdővendégek száma, tehát az azt követő évek munkájának köszönhetően pedig gyakorlatilag 250 százalékos növekedést tapasztalhatunk, ami egyértelműen hatalmas növekedés és nagyszerű eredmény.

Érdeemes megjegyezni, hogy a fürdőkben OEP támogatást igénybe vevő vendégszáma több, mint 2,3 millió fő. Volumenét tekintve nem elhanyagolható, de arányaiban nem tesz ki 6 százalékot. A Szép kártyával történő befizetés értéke közel 12 milliárd forint, az árbevétel arányában 7,6 százalékot eredményez, a rekreációs alszámla jelentősége is mindenképp fontos tényezője a bevételnek és bizonyítéka a Szép kártya turizmus ösztönző erejének.

Az Észak-alföldi régió adatait figyelve egyértelműen megállapítható, hogy a régió kínálati dominanciája nem tükröződik a keresleti adatokban. Mind a vendégforgalmat, mind a bevételt tekintve megelőzi a Közép-magyarországi régió és a Nyugat-Dunántúl. És bár a szakma fürdő kapacitáskihasználtságról nem beszél, az adatok összefüggéseit tekintve biztos, hogy a régióban ilyen értelemben lenne még hová fejlődni.

1. táblázat: Magyarországi fürdők keresleti adatai: vendégforgalom, árbevétel

Table. 1.: Demand data of hungarian baths: number of guests and income

Régiók	Összesen (ezer fő)	Ebből OEP támogatott (ezer fő)	OEP támoga- tottak aránya a vendégfor- galomban	Fürdők árbe- vétele (millió Ft)	Szép kártyá- val történő befizetés, millió Ft
Közép-Magyarország	10 609	423	3,98%	39 968	2 084
Közép-Dunántúl	3 170	120	3,79%	16 548	1 681
Nyugat-Dunántúl	7 722	461	5,96%	41 585	2 685
Dél-Dunántúl	3 764	210	5,59%	12 259	1 247
Észak-Magyarország	3 978	93	2,33%	19 213	2 028
Észak-Alföld	6 396	511	7,98%	17 102	1 255
Dél-Alföld	5 456	515	9,44%	9 275	891
Összesen	41 096	2332	5,67%	155 950,8	11 872

Forrás: KSH adatbázis, saját szerkesztés

Az egészségturizmushoz kapcsolódó gyógyszállodákban 2016-ban 708 259 vendég 2 358 522 vendégéjszakát töltött, melyből a külföldi és belföldi vendégéjszakák megoszlása közel azonos. A gyógyszállodák bruttó szállásdíj bevétele országosan 22,3 milliárd forint volt, a régióban pedig 2,6 milliárd forint. Az Észak-alföldi régió gyógyszállodáiban 120 177 fő vendég 395 825 éjszakát realizált. A szállodák és a fürdők adatait összehasonlítani a vendégek számánál

lenne a legcélszerűbb, de meg kell jegyezni, hogy a belépők értékesítésénél minden jegy eladása új vendég érkezését jelenti, tehát ha ugyanaz a vendég egymást követő napokon is belép a fürdőbe, azzal növeli a vendégek számát, míg a szálláshelyeken a vendégek száma és az eltöltött vendégéjszakák száma segíti árnyalni pontosabban meghatározni a vendégforgalmat. Ebben a tekintetben is a 41 millió fürdővendég a kereskedelmi szálláshelyek 11,1 millió vendégéhez és 27,6 millió vendégéjszakájához képest többszörös vendégforgalmi adat. A fürdővendégek számát elosztva az év napjaira 112 591 vendég az éves átlagos napi forgalom, mely a fürdők napi befogadóképességének tükrében (880 273 fő) a kapacitás 12,7 százalékos átlagos kihasználtságát jelenti. Ez természetesen nagy mértékben összefügg a nyitott medencés fürdők időjárástól való függőségével, mivel a nyári kánikula idején a vidéki és fővárosi fürdők is teljes kihasználtsággal működnek. A fenti adatok tükrében megállapítható, hogy a magyar fürdők piaca erősen kínálati, mely az ágazat gazdálkodásának nehézségeire is választ ad. Kérdés, hogy a további fejlesztések milyen irányba mutatnak.

Hogyan tovább? – tervezett fejlesztések

A 2014–2020-as Európai Unió fejlesztési időszakban a tervezés egysége területfejlesztési tekintetben a régió (NUTS II.) helyett a megye (NUTS III.) lett. Így a fejlesztési dokumentumok kidolgozása a régiós szintről átkerült a megyei szintre. A koncepciók tárgyiasult formája az operatív programokban ölt testet, amelyek megvalósításához kapcsolódó pályázati felhívások jelenleg is megjelenés alatt állnak. A *Terület- és Településfejlesztési Operatív Programok* célkitűzései alapján a régióban, vagyis a három megye területén közösségi finanszírozásban fürdőfejlesztés nem támogatott. Ez azonban nem azt jelenti, hogy ebben az időszakban egyedi fürdőfejlesztések nem valósulhatnak meg. Erre jó példa a megyei jogú városok fejlesztését célzó, hazai forrásból megvalósuló *Modern városok program*, amely a gazdasági-és infrastrukturális fejlesztések mellett turisztikai célú beruházásokat is támogat. Ennek köszönhetően például Debrecenben egy régóta tervezett, nagyléptékű, innovatív élményelemeket, látványos, egyedi, mérnöki megoldásokat és szórakoztató informatikai rendszert is magába foglaló fürdőfejlesztéssel számolhatunk a következő két évben.

Épp a cikk megírásakor zajlik, zajlott a Turizmus Summit 2017. konferencia, melyen bemutatásra került a Nemzeti Turisztikai Ügynökség által kidolgozott Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia, melyet a Kormány még nem tárgyalta, társadalmi egyeztetés alatt áll. Jelenleg pontos források és keretek nem láthatóak, de a legtöbb fejlesztést Európai Unió forrásból – a gazdaságfejlesztő GINOP, a területfejlesztési TOP, illetve ahol lehet, a közép-magyarországi VEKOP programból – fizetnék, de utaltak a 3400 milliárdosra becsült Modern Városok Programra is, tehát itt lesz átfedés a programok céljai és forrásai szempontjából. A dokumentumból egyértelműen kiderül, hogy a tervezés és fejlesztések alapegysége a desztináció lesz és országosan is kiemelt fejlesztési térség lesz a Debrecen-Hajdúszoboszló térsége Hajdúszoboszlóval és Hortobággal. A stratégia „A” pillére a Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program, mely szintén a desztinációs logikán alapuló termék- és attrakciófejlesztés, alpinfrastruktúra-fejlesztés lesz, de ebben a jelenleg látható célkitűzések alapján fürdőfejlesztés nem szerepel. Ellenben a szintén a régióhoz tartozó Nyírséget Magyarország San Diegójaként vizionálják, ahol a Nyíregyházi Állatpark mellé még egy másik „meghatározó tematikus park” is létrejöhetne az MTÜ szerint, de emellett fejleszteni lehet Sóstógyógyfürdőt, a Leveleki-tó környékét, a Sóstói Múzeumfalut, a nyíregyházi Szabadtéri Színpadot és a máriapócsi zarándokutatót is. Tokaj egy olyan prémiumdesztinációvá változik majd, ami méltó a környék jó híréhez és világörökségi címéhez. A

másik terület a Felső-Tisza vidéke, melyet az ökoturizmus Mekkájává alakítanának a kérekpáros és vízitúra-infrastruktúra fejlesztéssel, itt azonban egyértelműen tovább fejleszté-
nék az egészségturizmust is a kisvárdai fürdő képében. A stratégiában nagy célokat hatá-
roznak meg, például hogy 2030-ra közel kétszer annyi vendégéjszakát töltsenek külföldi
és belföldi turisták magyar kereskedelmi szálláshelyeken, mint tavaly: 27,6 millió helyett
50 milliót, emellett olyan célokat tűzött ki magának a kormány, pontosabban a turisztikai
ügynöksége, hogy 2030-ra a GDP 16 százalékát a turizmus adja a 2013-as 9,8 (és a 2016-os
10,5) százaléka helyett; az ágazat a 2013-as 364 ezer fő helyett 2030-ra 450 ezer embert
foglalkoztasson közvetlenül és az MTÜ levezenyeljen 400 fejlesztést.¹³

Összefoglalás

Áttekintve, összegezve az elmúlt 20 év hazai egészségturisztikai és fürdőfejlesztéseket
célzó stratégiákat és a megvalósult fejlesztések eredményeit a rendelkezésre álló adatok
alapján, egyértelműen megállapítható, hogy hazánk geotermikus adottságaira alapozva és
a turizmus gazdaságban betöltött szerepét tovább erősítendő az ezredfordulót követően
jelentős mennyiségi fejlődés volt tapasztalható, melynek eredményeként a fejlesztési stra-
tégiákban egyre inkább előtérbe került a minőség és az egyediség, a versenyképesség tá-
mogatása a szervezeti-és működési feltételek valamint a szolgáltatás-és humán erőforrás
fejlesztésével segítve. A fürdők domináns jelentőségűek hazánk és az Észak-alföldi régió
egészségturisztikai kínálatában és keresletében egyaránt. A megvalósult fejlesztések hatá-
sára a fürdők száma, mérete, befogadó képessége, de még a realizált kereslet is dinamiku-
san növekszik, bár a kereslet volumene egyelőre éves átlagértékeket tekintve jelentősen
elmarad a kínálattól, mely megfelelő desztinációs marketing tevékenységgel tovább javít-
ható és segítheti a 2030-ig kitűzött nagy turisztikai és egészségturisztikai célok megvaló-
sulását mind a kiemelt desztinációkban, de a vizsgálat régióban és országos értelemben is.

Jegyzetek

1. Gáspár Emese (2009): Magyarország geotermikus adottságai – termálkarszt gyógyvizek Ma-
gyarországon 181–188. old.
2. Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium (ÖTM) Turisztikai Szakállamtitkársága
(2007): Az Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia. Turizmus Bulletin. XI/4.szám. 55–
56. old.
3. Könyves Erika–Müller Anetta–Ködmön József (2013): Az egészségturizmus fókuszai. Debre-
ceni Egyetemi Kiadó. Debrecen. 40. old.
4. Melanie Smith–Puczkó László (2010): Egészségturizmus, gyógyászat, wellness, holisztika.
Akadémia Kiadó. Budapest. 12. old.
5. Kincses Gyula–Borbás Ilona–Mihalicza Péter–Udvardy Enikő–Varga Eszter (2009): Az orvosi szol-
gáltatásokra alapuló egészségturizmus tendenciái. 2009. 12. 10. old. [http://www.eski.hu/new3/
gyogyturizmus/zip_doc_2009/egeszsegturizmus.pdf](http://www.eski.hu/new3/gyogyturizmus/zip_doc_2009/egeszsegturizmus.pdf)
6. Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet (2010): Az egészségügyi turizmus jövőképe, szükséges
fejlesztési irányai. Tanulmány. Budapest. [https://era.aeek.hu/zip_doc/gyogyturizmus/
zip_doc_2010/ESKI%20egeszsegturizmus%2020100607.pdf](https://era.aeek.hu/zip_doc/gyogyturizmus/zip_doc_2010/ESKI%20egeszsegturizmus%2020100607.pdf)
7. Halassy Emőke (2007): A magyar lakosság és a vízi, a vízparti, valamint a gyógy- és wellness-
turizmus kapcsolata. Turizmus Bulletin XI/4.szám. 2–12. old.
8. Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ) – Guller Zoltán (2016): Turizmus Magyarországon
2016. – Riport a rekordévről. [http://itthon.hu/documents/28123/40413859/Turizmus_
mo_2016.pdf/09e2cca9-58b7-46c7-8cd1-f62fc351e81c](http://itthon.hu/documents/28123/40413859/Turizmus_mo_2016.pdf/09e2cca9-58b7-46c7-8cd1-f62fc351e81c)

9. Gyarmati Petra (2005): Lenyűgöző wellness választék. Turizmus Trend 7–8. sz. 35–38. old.
10. Budai Zoltán (2001): A Széchenyi Terv keretében megvalósuló egészségturisztikai fejlesztések első félévének eredményei. Turizmus Bulletin 2001/3. szám. 9–14. oldal.
11. Müller Anetta–Könyves Erika (2006) Az egészségturizmus lehetőségei az Észak-alföldi régióban. Acta Academiae Paedagogica Agriensis XXXIII. 132–144. old.
12. Kerényi Erika–Müller Anetta–Könyves Erika–Lázárné Fodor Ibolya–Mosolyi Attila (2010): Turisztikai márka és termékfejlesztés lehetőségei az egészségturizmusban az Északmagyarországi és az Észak-alföldi régiókban. Acta Academiae Paedagogica Agriensis XXXVII., 67–73. oldal.
13. Magyar Turisztikai Ügynökség – MTÜ (2017): Nemzeti turizmusfejlesztési stratégia 2030 – társadalmi egyeztetésre bocsátott változat http://www.gkrte.hu/user/magazin2/1932/Turizmusfejlesztési_strategia_tarsadalmiegyeztetésre%202017.pdf

Felhasznált irodalom

- Budai Zoltán (2001): A Széchenyi Terv keretében megvalósuló egészségturisztikai fejlesztések első félévének eredményei. Turizmus Bulletin 2001/3. szám. 9–14. oldal.
- Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet (2010): Az egészségügyi turizmus jövőképe, szükséges fejlesztési irányai. Tanulmány. Budapest. https://era.aeek.hu/zip_doc/gyogyturizmus/zip_doc_2010/ESKI%20egeszsegturizmus%2020100607.pdf
- Gáspár Emese (2009): Magyarország geotermikus adottságai – termálkarszt gyógyvizek Magyarországon 181–188. old.
- Gyarmati Petra (2005): Lenyűgöző wellness választék. Turizmus Trend 7–8. sz. 35–38. old.
- Halassy Emőke (2007): A magyar lakosság és a vízi, a vízparti, valamint a gyógy- és wellness-turizmus kapcsolata. Turizmus Bulletin XI/4.szám. 2–12. old.
- Kerényi Erika–Müller Anetta–Könyves Erika–Lázárné Fodor Ibolya–Mosolyi Attila (2010): Turisztikai márka és termékfejlesztés lehetőségei az egészségturizmusban az Északmagyarországi és az Észak-alföldi régiókban. Acta Academiae Paedagogica Agriensis XXXVII., 67–73. oldal.
- Kincses Gyula–Borbás Ilona–Mihalicza Péter–Udvardy Enikő–Varga Eszter (2009): Az orvosi szolgáltatásokra alapuló egészségturizmus tendenciái. 2009. 12. 10. 10. old. http://www.eski.hu/new3/gyogyturizmus/zip_doc_2009/egeszsegturizmus.pdf
- Könyves Erika–Müller Anetta–Ködmön József (2013): Az egészségturizmus fókuszai. Debreceni Egyetemi Kiadó. Debrecen. 40. old.
- KSH (2013) Gyógyturizmusban érintett települések Magyarországon – összefoglaló jelentés. <http://itthon.hu/documents/28123/4083489/Gy%C3%B3gyturizmus/2aa428a7-1354-4b89-b8f8-e2d550379e07>
- Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ) – Guller Zoltán (2016): Turizmus Magyarországon 2016. – R riport a rekordévről. http://itthon.hu/documents/28123/40413859/Turizmus_mo_2016.pdf/09e2cca9-58b7-46c7-8cd1-f62fc351e81c
- Magyar Turisztikai Ügynökség – MTÜ (2017): Nemzeti turizmusfejlesztési stratégia 2030 – társadalmi egyeztetésre bocsátott változat http://www.gkrte.hu/user/magazin2/1932/Turizmusfejlesztési_strategia_tarsadalmiegyeztetésre%202017.pdf
- Melanie Smith–Puczkó László (2010): Egészségturizmus, gyógyászat, wellness, holisztika. Akadémia Kiadó. Budapest. 12. old.
- Müller Anetta–Könyves Erika (2006) Az egészségturizmus lehetőségei az Észak-alföldi régióban. Acta Academiae Paedagogica Agriensis XXXIII. 132–144. old.
- Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium (ÖTM) Turisztikai Szakállamtitkársága (2007): Az Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia. Turizmus Bulletin. XI/4.szám. 55–56. old.
- Széchenyi 2020 – Támogatott projekt kereső, saját gyűjtés https://www.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso